

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-3-240 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 12-01/8-5
Karar Tarihi : 12.01.2012

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Dr. Murat ÇETİNKAYA,
Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

B. RAPORTÖRLER: Hüseyin COŞGUN, Nesrin SAĞLAM

C. BAŞVURUDA

BULUNAN :- Mehmet KILINÇ
Söğüt Kasabası Fatih Mh. Menderes Cd. Çavdır/Burdur

20

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN:

- Süleyman Tuğrul Tarım Ürünleri Nakliye Petrol San. ve
Tic. Ltd. Şti.
Halk Cd. No:90/A Denizli

- İbrahim AVCI
Çınar Mh. Mevlana Cd. No:11 Çavdır/Burdur

- Osman YILDIRAN
Çaylı Köyü No:185 Tefenni/Burdur

30

E. DOSYA KONUSU: Burdur ilinde anason alımı yapan aracı teşebbüslerin aralarında anlaşarak çiftçiye düşük fiyat verdiği ve bu suretle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Yapılan başvuruda özetle; Burdur ilinde anason alımı yapan tacirlerin aralarında anlaşarak çiftçiye düşük fiyat verdiği ifade edilmiş ve gereğinin yapılması talep edilmiştir.

40 Ayrıca şikâyetçi ile yapılan telefon görüşmesinde, piyasadaki en büyük anason alıcısı Mey İçki Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Mey İçki)'nin, üç yıl önce anason ekimini teşvik için çiftçiye bir kereye mahsus avans dağıtmış olduğu, anason alımını aracısız doğrudan çiftçiden yaparken son üç yıldır Süleyman Tuğrul, Osman Yıldiran ve İbrahim Avcı adlı aracılardan alım yaptığı, bu aracılardan da anlaşarak üreticiye tek fiyat vermekte olduğu ifade edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Rekabet Kurumu kayıtlarına 3.10.2011 tarih ve 6859 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 01.11.2011 tarih ve 2011-3-240/İİ-11-393.EA sayılı İlk İnceleme Raporu, 17.11.2011 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek, 11-57/1485-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda hazırlanan 05.01.2012 tarih ve 2011-3-240/ÖA-12-382.HC sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.

50

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda özetle; dosya konusu iddiaları destekler nitelikte herhangi bir bulguya ulaşamadığından, incelemeye taraf teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına yer olmadığı ve şikâyetin reddedilmesi gerektiği kanaat ve sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Önarastırmaya Konu Teşebbüsler

I.1.1. Süleyman Tuğrul Tarım Ürünleri Nakliye Petrol San. ve Tic. Ltd. Şti. (Süleyman Tuğrul Tarım)

1996 yılından itibaren Denizli Ticaret Borsasına kayıtlı bulunan teşebbüsün faaliyet konusu, şirket ana sözleşmesinde her tür tarım ürünü alım satımı ve pazarlanmasının yanı sıra inşaat, nakliye ve akaryakıt şeklinde yer almaktadır.

I.1.2. Osman YILDIRAN

Burdur Ticaret Borsası'na kayıtlı, Burdur ili Tefenni ilçesi Çaylı köyünde bulunan gerçek kişi teşebbüs 2009 yılından itibaren anason alım satımı işi ile iştigal etmektedir.

70

I.1.3. İbrahim AVCI

Burdur Ticaret Borsasına kayıtlı, Burdur ili Çavdır ilçesinde faaliyet gösteren gerçek kişi teşebbüs, esasen çiftçilik ile uğraşmakta iken 2000 yılından itibaren anason ve diğer emtia alım satımı işi ile iştigal etmektedir.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

80 Anason piyasası, ürünün görece homojen olması, anason ticareti ile uğraşan teşebbüslerin il ticaret borsalarına kayıtlı olması ve alım satıma ilişkin tescil beyannameleri yoluyla fiyatların borsa bültenleri aracılığıyla takibinin mümkün olması, bunun yanı sıra internet üzerinden güncel fiyatların takip edilebilmesi sebebiyle de oldukça şeffaf işleyişi olan bir piyasadır. İnceleme konusu bakımından ilgili ürün pazarı, önarastırma kapsamında incelenen teşebbüslerin faaliyetleri dikkate alınarak "anason pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

90 İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'un 2.1.2. maddesi dikkate alınarak varılacak sonuç açısından bir farklılık söz konusu olmayacağından, kesin bir coğrafi pazar tanımı yapılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

I.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

I.3.1. Yerinde İncelemelerde Elde Edilen Belge ve Bilgiler

100 Şikâyet konusuna ilişkin olarak, Süleyman Tuğrul Tarım, Osman Yıldırım ve İbrahim Avcı'nın adreslerinde yapılan yerinde incelemelerde taraflar arasında anason alım fiyatlarının tespitine ilişkin bir anlaşmanın varlığına işaret edecek herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Yerinde inceleme esnasında alınan ifadeler ile Mey İçki'den gelen cevabi yazıda yer alan beyanlara aşağıda özetle yer verilmiştir.

Yapılan görüşmelerde, alımların %80'ine yakınının peşin gerçekleştiği, anasonda devlet desteği bulunmadığı, çiftçinin anasonu kârlı bir ürün olarak görmesi halinde dilediğince

110 ekim yaptığı, anason fiyatının dalgalı olduğu, fiyatların ise piyasanın şeffaf olması ve fiyatların kayıtlı bulunulan ticaret borsalarına tescil edilmesi sebebiyle takibinin mümkün olduğu, çiftçinin verilen fiyatı düşük bulması halinde anasonu satmayarak stoklayabildiği, nitekim anasonun uygun koşullarda 3-4 yıl stoklanmasının mümkün olduğu, güneş almayan nemli ortamda belirtilen süre kadar stoklanmasının anasonda %3-4 civarında esans kaybına neden olabileceği, anason fiyatının yüksek olduğu 2010 yılı hasat döneminde çiftçinin kârlı bulması nedeniyle anason ekimine yöneldiği ve bu durumun anason arzında bir artışa neden olduğu, dolayısıyla takip eden yılda fiyatta bir düşüş yaşandığı, 2011 yılında ise 2010 yılı anason fazlasına bu yıl hasatının eklenmesi nedeniyle fiyatta düşüş trendinin devam ettiği, Burdur ili çevresinde alım yapan yaklaşık on beş anason toplayıcısı bulunduğu, fakat Süleyman Tuğrul Tarım'ın tek başına piyasadaki en büyük anason alıcısı Mey İçki'nin tüm ihtiyacını karşılamaya yetecek kadar büyük bir tüccar olduğu, bununla birlikte Mey İçki'nin de rekabetçi bir ortam olmasını istediği, tek bir tedarikçi ile çalışmanın kendisi için risk olması sebebiyle irili ufaklı pek çok aracıdan alım yapmayı ve bu arada daha düşük fiyata kaliteli ürün almayı tercih ettiği şeklinde beyanlarda bulunulmuştur.

120 Mey İçki tarafından gönderilen cevabi yazıda ise, anılan teşebbüslerin Mey içki adına hareket etme yetkisinin bulunmadığı, Mey İçki'nin 2009 yılında anason alımını ağırlıklı olarak doğrudan müstahsilden yapmış olduğu, 2009 yılına kadar Burdur, Antalya, Denizli ve Manisa illerinde bulunan 891 kadar anason üreticisi ile münferit sözleşmeler akdedilmesi suretiyle çalışıldığı ve anason ekimini teşvik amacıyla avans dağıtıldığı, ancak müstahsilin sözleşmeye aykırı bir biçimde anason temin etmekten imtina etmesi sebebiyle firmanın ciddi maddi kayba uğradığı, bu nedenle 2009 yılı itibarıyla aracılarda çalışılarak toplu alım yapılması yoluna gidildiği, bu bağlamda çalışılan aracılarda Süleyman Tuğrul ve İbrahim Avcı'nın da bulunduğu belirtilmiştir.

130 **I.3.2. Hukuki Değerlendirme**

Teşebbüslerde yapılan yerinde incelemelerde teşebbüsler arasında bir anlaşmanın varlığını ortaya koyacak bir delile rastlanılmamış olmakla birlikte aşağıda, diğer tarım ürünleri piyasalarında olduğu gibi anason piyasasının kendine özgü dinamikleri içerisinde, teşebbüslerin alım miktarı ve anason alış fiyatı hareketlerinden yola çıkılarak teşebbüsler arası bir fiyat anlaşması olasılığı değerlendirilmiştir.

140 Tarım ürünlerinin arzı çok kısa dönemde hemen hiç değiştirilemez. Kısa dönemde tarımsal ürün arzı esnekliği yaklaşık olarak sıfıra eşittir. Tarım ürünleri talebi ise düşük bir esnekliğe sahiptir. Bu durumda arzdaki değişimler, tarımsal ürün fiyatlarını ve tarımsal ürün üreticilerinin gelirlerini geniş ölçüde etkiler. Tarımsal ürün arzı ve gelirler arasında varolan bu ilişki İktisat literatüründe "Bolluk Paradoksu" veya "King Kanunu" olarak adlandırılmaktadır. Tarım ürünlerinin arzı azalırsa, fiyatları ters yönde bir seyir izleyerek yükselir. Fiyatlardaki değişim çoğunlukla ürün arzındaki değişimden çok daha fazla olur. Bu durum üreticinin bol ürün yıllarında zarar gördüğünü ve ürünün kıt olduğu yıllarda ise gelirinin arttığını göstermektedir.

150 Burdur ve Denizli İlleri Ticaret Borsalarından gelen 2009–2011 anason alış fiyatı verilerine göre, 2010 yılındaki fiyat artışını müteakip, çiftçinin anason ekimine yönelmesi nedeniyle 2011 yılında anason arzındaki artışın, anason fiyatında düşüşe ve anason üreticisinin toplam gelirinde azalışa neden olması, *King Kanunu* ile açıklanabilmektedir. Nitekim dosya mevcudu bilgi ve belgelerden anlaşıldığı üzere, 2010 yılında gerçekleşen anason rekoltesi 9.000 ton, 2011 yılında gerçekleşen anason rekoltesi ise 16.000 tondur.

160 Teşebbüslerin ortalama aylık anason alım fiyatlarının (en az ikisinin eş zamanlı alım yaptığı) aylara göre seyri incelenmiştir. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, Süleyman Tuğrul Tarım'ın, Ekim 2009-Ekim 2011 aralığında kalan dönemde düzenli anason alımı bulunduğu halde, İbrahim Avcı ve Osman Yıldırım'ın anason alımı kesintilerle gerçekleşmiş, alım yapılan aylarda ise 2010 yılı sonuna dek teşebbüslerin alım fiyatları kesişmemiştir. 2011 yılı başından sonuna kadar teşebbüslerin ortalama alış fiyatları birbirine yaklaşmakla birlikte yine alım fiyatlarında bir aynılık olmadığı, İbrahim Avcı'nın alım fiyatlarının Süleyman Tuğrul Tarım'ın üzerinde olduğu, Osman Yıldırım'ın ise diğer iki teşebbüsün fiyatlarının da altında bir düzeyden alım yaptığı anlaşılmaktadır. Bu noktada, işaret edilen bu farklılığın yanı sıra, özellikle teşebbüslerin eş zamanlı alım yaptıkları dönemlerin oldukça sınırlı olduğu ve bu durumun da taraflar arasında bir fiyat anlaşması yapılmasını anlamsız hale getireceği kanaati oluşmuştur.

170 Burdur Ticaret Borsası'na kote ettirilen anason alım fiyatları ile incelemeye taraf teşebbüslerin alım fiyatları incelendiğinde de teşebbüslerin (İbrahim Avcı ve Süleyman Tuğrul Tarım) anason alış fiyatlarının, 2011 yılı içerisinde Nisan-Ağustos aylarında piyasa fiyatının üzerinde seyrettiği görülmüştür. Nitekim anason hasadının iklim özelliklerine göre Ege ve Akdeniz'de Temmuz ayında gerçekleşmesi, arzda bir artışın olmasına ve piyasa fiyatının düşmesine neden olmalıdır. 2011 yılı Ağustos ayından itibaren giderek piyasa fiyatı seviyesine yakınlık göstermekle birlikte hiçbir zaman tam olarak örtüşmemiştir. Bu verilerden hareketle, üreticiden düşük fiyatla ürün almak gibi bir amaçla bir araya gelen toplayıcıların arzın artmasının beklendiği dönemde dahi ortalama piyasa fiyatının üzerinde bir fiyattan anlaşma yoluna gitmesi rasyonel değildir. Arzın artmasının beklendiği dönemde dahi teşebbüslerin ortalama anason alış fiyatının piyasa fiyatının üzerinde olması ve bir fiyat anlaşmasının ancak piyasa fiyatı altında belirlenmesi halinde teşebbüsler açısından rasyonel olması bekleneceğinden, iddianın gerçekçi olmadığı kanaatine varılmıştır.

180 Yukarıda yer verilen değerlendirmelerin yanı sıra, teşebbüslerin satın aldığı miktarlar dikkate alındığında, bunların yakın rakipler olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim bu durum, İbrahim Avcı ve Osman Yıldırım'ın fiyatları ile kıyaslandığında diğerlerine nazaran dikkat çekici miktarda yüklü alım yapan Süleyman Tuğrul Tarım'ın incelenen dönemde genel olarak alış fiyatının düşük olmasını anlaşılır hale getirmekte; bu teşebbüs için diğer iki teşebbüs ile fiyat anlaşması içerisinde olması olasılığını ise tümüyle ortadan kaldırmaya da makul olmaktan çıkarmaktadır.

190

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.